

lovsmæssigt vundet forlænge siden, og dertil svares, saavidt jeg har forstaaet alle Oplysninger, jo! Det er retmæssigt vundet for længe siden; men er det vundet i Praxis? Nei, det er vundet saa lidet i Praxis, at man endnu meget sjelden er kommen ud over, at give nogen vigtig Lov for Landboforholdene, uden at deri paa en eller anden Maade har været taget Hensyn til denne Forfjæl, og det troer jeg, er et stort Punkt, om vi blot for Fremtiden naae det, at man ikke mere kan finde en Grændse, hvorefter man skulde ønske, at gjøre Forfjællen, og hvorledes Verden dreier sig, saa vil den altid vende tilbage paa det Punkt, at de Store og Mægtige faae mere Indflydelse end de Ringe, og dersom de have en eneste Retsknage, nok saa svag, at hænge en lille Hat paa, saa hænge de en stor Hat paa den. (Latter). Det er altsaa ikke saa lidt, der vindes, men er det nok i Forhold til det, hvad Staden Kjøbenhavn vinder, ved at Bagergaardenes Privilegier op- hører, det troer jeg ikke. Jeg troer, at her ere Forholdene ikke lige; jeg troer, at medens Bagergaardene maae lade sig nøie med 10 Mar, saa er det for meget at tillægge det frie Hartkorn paa Landet 60 Mar. Det er egentligt det, jeg vilde komme til og gaae løs paa; jeg vil undersøge, og det kan vi gjøre, naar vi komme ind paa de enkelte §§, om vi ikke ved lempelige og passende Reductioner, skulde kunne komme ind paa en lidt lempeligere Foranstaltning, som ikke drog Sagen for meget i Langdrag. Der vil maafee møde Indvendinger; man vil maafee sige: men er det, da ikke rigtigere, at vi strax fastsatte 25, 30, 40 Mar, som en Begrændsning for, hvorlænge de nærværende Skatteforhold skulde vedblive at bestaae, og da lade dem ophøre, saa at vi gjøre i denne Retning accurat som ved Bagergaardene. Det er vistnok det Simpleste, og dog skal jeg ikke tilraade det. Der er Ingen her i Landet, som kan svare for at en Beslutning, vi tage iaar, staaer ad aare, og endnu mindre, at den staaer 25 eller 30 Aar igjennem. Bille vi altsaa gjøre en Afvigelse nu, som skal kunne staae ved Magt, saa gjøre vi rettest i at følge et Middel, hvorved Indførelsen oieblikkelig gaaer for sig; det er det Middel, vi her have fundet, det er den Maade, ved Obligationer eller ved

andre Statspapirer, og, om jeg maae bruge et andet Udtryk, at escontere i Forhaanden den Gave, man vil give de frie Hartkornsydere, for den lange Bestidelse, de have havt af dette Gode. Ja, mine Herrer! i langt kortere Tid har der været erhvervet Godtgjørelse for frit Huus; hvorfor skulde vi da ikke lade denne længe, lange Tids Nydelse ogsaa skaffe nogen Godtgjørelse. Det forekommer mig altsaa rigtigt, at man har fulgt denne Maade at afgjøre Sagen paa. Nu bliver det næste Spørgsmaal, om det da er rigtigt at afgjøre paa lignende Maade med Alle, og her er det især, at jeg kommer til at være afvigende fra min ærede Ven. Jeg troer ikke, at det vilde være muligt at opstille nogen Begrændsning. Kun een kan man maafee opstille, men den har intet Bæsentligt for sig. Man kunde nemlig sige: denne hele Omsætning behøves ikke, fordi de Instituter, som ligge under Statens Herredomme: Communitetet, Skolevæsenet, Universitetet, Sorø Academie og Stiftelser af lignende Art, bør ikke nyde godt af den, det skulde jeg ogsaa sige, dersom jeg ikke derved opgav det, som jeg gjør Paastand paa, at de hverken faae Mere eller Mindre i det Hele taget, end det, som man til enhver Tid vil yde dem. Det er altsaa med dem kun en Formsag; for skulde vi en skøn Dag, efter at vi havde givet dem denne Udløsning, komme til den Beslutning - at tage 3 Gange saa meget fra dem, saa tage vi det uden Betænkning. Skulde vi derfor ikke komme til Enighed om, at Sagerne stode saaledes, kunne vi med Hensyn til disse Indretninger sætte Sagen i Berøe, det vil sige, indtil videre ikke lade dem yde anden Skat til Staten, end de kunne bære, og aldeles ikke indlade os paa nogen Skattegodtgjørelse, undtagen for al den Eiendom, som er i Privates Eie. Der troer jeg nemlig, at det vil blive aldeles umuligt, at sætte Grændsen imellem det, om hvilket man vil sige det er i Handel og Wandel og det, der ikke er i Handel og Wandel (Hør!). Der findes maafee ikke een, men i ethvert Tilfælde meget saa Aulsgaarde eller større Besiddelser, der siden Aaret 1670 ikke paa en eller anden Maade have været i Handel eller Wandel, og det er ikke alene Handel, at der